

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

मुंबई विद्यापीठाने शैक्षणिक वर्ष २०१६-१७ पासून निवडप्रधान श्रेयांकन पद्धतीचा स्वीकार केला आहे. त्या धोरणास अनुसरून एम्. ए.- भाग १, मराठी; सत्र १ व २ साठी पुढीलप्रमाणे अभ्यासक्रमाची रचना करण्यात आली आहे. प्रस्तुत अभ्यासक्रम हा एम्. ए. - मराठी शिकवणार्च्या सर्व केंद्रांस शैक्षणिक वर्ष २०१६ पासून लागू राहिल.

SEMESTER – I, PAPER NO 1 (PAMAR 101)

साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया

घटक १: साहित्याची प्रकृती: श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. विविध परंपरांमधील महत्त्वाच्या साहित्यव्याख्या आणि त्यांची चिकित्सा
२. साहित्यकृतीची विविध अंगे – विस्ताराने चर्चा
३. साहित्यकृतीतील अनुभवाची काही वैशिष्ट्ये- आत्मनिष्ठा, सेंद्रिय एकात्मता, भाषेची वैशिष्ट्यपूर्णता, विशिष्टता आणि सार्वत्रिकता, साहित्याचे माध्यम व साधन यातील फरक, साहित्याचा घाट

घटक २: साहित्यनिर्मितिप्रक्रिया आस्वादप्रक्रिया/ अनुभवक्रिया; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. साहित्यनिर्मितिप्रक्रिया – भारतीय परंपरेतील प्रतिभाशक्तीचा विचार, कल्पनाशक्तीसंदर्भातील प्लेटो, कांट, कोलरिज, फ्राँड, प्रभाकर पाध्ये इ. चा विचार
२. साहित्याची आस्वादप्रक्रिया – साहित्यानुभवाचे सर्वसाधारण स्वरूप – वाचनप्रक्रिया, कालाधिष्ठित, संक्षेपण-विक्षेपण प्रक्रिया इ. साहित्यिक ज्ञानक्षमता - जोनाथन कलर

घटक ३: साहित्याचे प्रयोजन: श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१. साहित्यप्रयोजन – लौकिकतावादी भूमिका – सत्य/ ज्ञान, नीती, बांधिलकी
२. साहित्यप्रयोजन- स्वायत्ततावादी भूमिका
सौंदर्यनिर्मिती- कलेसाठी कला ही भूमिका/ आविष्कारवादी सिद्धांत, स्वायत्ततावाद व लौकिकतावाद यांचा मेळ घालू पाहणारी भूमिका

परीक्षापद्धत:

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

“साहित्याचे स्वरूप आणि आस्वादप्रक्रिया” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले ३ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत, चौथा प्रश्न हा प्रत्येक घटकावर आधारित ३ टिपांचा असावा, व त्यांना अंतर्गत पर्याय असावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कुळकर्णी वा. ल.; साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५
- २) गाडगीळ गंगाधर; खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०
- ३) गाडगीळ स. रा.; काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२
- ४) जोग रा. श्री.; अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७
- ५) देशपांडे ग. त्र्यं.; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०
- ६) धोंगडे रमेश; शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८
- ७) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- ८) नेमाडे भालचंद्र; साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
- ९) पाटणकर रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १०) पाटणकर वसंत; साहित्यशास्त्र: स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
- ११) पाटील गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ.) १९७५ (तृ. आ.)
- १२) पाटील गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १३) पाध्ये प्रभाकर, सौंदर्यानुभव, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- १४) बेडेकर दि. के.; साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- १५) मर्हेकर बा. सी.; कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा. भि.) मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३
- १६) मर्हेकर बा. सी.; साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ. १९५५), तृ. आ. १९८३
- १७) मालशे मिलिंद; आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५
- १८) रसाळ सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- १९) रायकर सीताराम व इतर (संपा); वाङ्मयीन वाद: संप्लपना व स्वरूप, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
- २०) रेगे पु. शि.; छांदसी, मौज प्रकाशन, १९६८
- २१) वेलेक रेने व ऑस्टीन वॉरन; साहित्यसिद्धांत, अनु. मालशे स. गं., महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई. १९८२
- २२) वैद्य सरोजिनी व इतर (संपा) वाङ्मयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मयगृह मुंबई, १९९१
- २३) Daiches, David: Critical Approches to Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Rept)
- २४) Lodge, David (ed): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London and New York, 1972
- २५) Lodge, David (ed): Modern Criticism and Theory: A Reader, Longmans, America, 1991 (5th Edition)
- २६) Wellek, Rene and Warren, Austin: Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
- २७) नियतकालिकांतील संदर्भ: पाटील गंगाधर; चिह्नमीमांसा, अनुष्टुभ, जाने-फेब्रु. १९९२, लेख ४

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – I; PAPER NO. II (PAMAR 102)

उपयोजित समीक्षा: 1

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

उपयोजित समीक्षा: भाग -१

- घटक १: समीक्षेचे स्वरूप व समीक्षेची उद्दिष्टे; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०
घटक २: रूपवादी समीक्षापद्धती; श्रेयांकने १, व्याख्याने १०
घटक ३: मानसशास्त्रीय समीक्षापद्धती; श्रेयांकने १, व्याख्याने १०
घटक ४: उपयोजित समीक्षा- रूपवादी समीक्षापद्धतीनुसार; श्रेयांकने २, व्याख्याने २०

१) कथा: गंगाधर गाडगीळ – किडलेली माणसे
गौरी देशपांडे – कावळ्या चिमणीची गोष्ट

२) कविता:

अ) दमयंती स्वयंवर

असा पक्षी लक्षी बहु विहगलक्षीं न मिळता
सुवर्णी जो वर्णी वद कवण वर्णी कवइता
अगाई हा बाई चपळ वरि जाईल पळूनी
धरूं जातें हातें हळुहळु तयाते न कळूनी

ऐसे वदे, मग तयास धरावया हे ते होय हंसगमना पहिलीच आहे

वाजेच ना बलय, नूपुरनाद नोहे तद्रतीस निरखोनि कसा न मोहे

हे मंदमदपद सुंदर कुंददंती चाले जसा मदधूरंधर इंद्रदंती

हंसा धरूं जवळि जाय कृशोदरी ते निष्कंपकंकणकरासि पुढें करीते

(दमयंती स्वयंवर, हंसदूत, रघुनाथ पंडित, आख्यानक कविता, संपा. गं. बा. ग्रामोपाध्ये आणि इतर, मुंबई विश्वविद्यालय)

आ) ज्ञानेश्वर - रंगा येई वो (प्राचीन गीत मंजूषा – संपा. ना. ग. जोशी, मौज प्रकाशन १९७३)

इ) अरुण कोलटकर – तक्ता (अरुण कोलटकरांची कविता, प्रास प्रकाशन)

ई) इंदिरा संत – ऐक जरा ना... (मृगजळ, मौज प्रकाशन)

परीक्षापद्धत:

“उपयोजित समीक्षा- भाग १” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

सत्रांत परीक्षा: एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५ -१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

- १) कुलकर्णी, गो. म.; मराठी साहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५
- २) कुलकर्णी, वा. ल.; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३
- ३) कुलकर्णी, गो. म.; नवसमीक्षा : काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
- ४) कोत्तापल्ले, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
- ५) गाडगीळ, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ६) जाधव, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६
- ७) जाधव, रा. ग.; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ८) जाधव, रा. ग.; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२
- ९) जोशी, अशोक: मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१
- १०) धोंगडे, अश्विनी; स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) नाईक, राजीव आणि इतर; सौंदर्यविचार, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९८३
- १२) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- १३) पाटणकर, रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १४) पाटणकर, वसंत; कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५
- १५) पाटील, गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- १६) पाटील, गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १७) पाटील, म. सु.; आदिबंधात्मक समीक्षा, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- १८) भागवत, विद्युत; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- १९) भागवत, श्री. पु. व इतर; साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- २०) मालशे, मिलिंद, जोशी अशोक, आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
- २१) मेश्राम, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७
- २२) रसाळ, सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- २३) वरखेडे, मंगला; स्त्रियांचे कथालेखन – नवी दृष्टी, नवी शैली
- २४) वरखेडे, मंगला; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- २५) शहा, मृणालिनी; टिळक विद्यागौरी (संपा.) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा, २००७
- २६) शिरवाडकर, के. रं.; साहित्यवेध, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९६
- २७) साठे, मकरंद; मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री
- २८) साठे, शारदा; क्षितिजावरील शलाका
- २९) Bodkin, Maud, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, London, 1951
- ३०) Brooks, Cleanth; The Well Wrought Urn, Methuen, London, 1968
- ३१) Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1961
- ३२) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965
- ३३) Ellis, John M.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
- ३४) Frye, Northrop; Fables of Identity, Harecourt, Brace and World, 1963
- ३५) Gliksberg, Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
- ३६) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
- ३७) Jacoby Jolan; The Psychology of C. G. Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- ३८) Philip, Rice and Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
- ३९) Pam, Morris; Literature and Feminism
- ४०) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
- ४१) Robey, David; Modern Literary Theory, Batsford, 1986
- ४२) Wilfred Guerin and Others; A Handbook of critical approaches to Literature,
Oxford University Press, 1992

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – I; PAPER NO. III (PAMAR103)

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास – भाग १

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास –भाग १

- घटक १: निबंध वाङ्मय (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०
घटक २: कविता (१८७४-१९२०); कविता (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०
घटक ३: कादंबरी (१८७४ – १९२०); कादंबरी (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०
घटक ४: चरित्र- आत्मचरित्र (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

परीक्षापद्धत:

“मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग -१” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

- १) काळे के. ना. व इतर (संपा.), मराठी रंगभूमी – मराठी नाटक-घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१
- २) कुसुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु. आ.)
- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) – प्रदक्षिणा खंड २, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)
- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग १, म. सा. प., पुणे, १९८८
- ६) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग २, म. सा. प., पुणे, १९९१
- ७) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.) - वाङ्मयेतिहास - सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -१, म. सा. प., व, १९७३
- ९) जोग, रा. श्री. (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -२, म. सा. प., पुणे, १९७३
- १०) जोशी, प्र. न. - मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८
- ११) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १२) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १३) देशपांडे, कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५
- १४) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १५) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १६) पवार, गो. मा. व इतर (संपा.) मराठी साहित्य - प्रेरणा व स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- १७) पवार, दया आणि इतर (संपा.) डॉ. आंबेडकर गौरव ग्रंथ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३
- १८) पुंडे, द. दि. (संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १९) पोतदार, द. वा., मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए. पी. बापट बुक सेलर्स, १९२२
- २०) बनहट्टी, श्री. ना., मराठी नाट्यकला- उद्गम आणि विकास, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
- २१) बांदिवडेकर, चंद्रकांत, मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
- २२) सरदार, गं. बा., अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
- २३) शेवडे, इंदुमती, मराठी कथा: उद्गम आणि विकास, सोमैया पब्लि. मुंबई, १९७३
- २४) प्रदक्षिणा, खंड १, कॉटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – I; PAPER NO. IV (PAMAR104)

ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०
ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास

- घटक १. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १
ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे, ऐतिहासिक भाषाविज्ञानाची भूमिका
ऐतिहासिकता आणि तौलनिकता, बहुभाषिक व एकभाषिक पुनर्रचन
- घटक २. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
भाषाकुल सिद्धांत
- घटक ३. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
स्वनपरिवर्तन
- घटक ४. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
अर्थपरिवर्तन
- घटक ५. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
मराठी भाषेची पूर्वपीठिका, आर्यभारतीय भाषांमधील परिवर्तन, अंतर्वर्तुळ- बहिर्वर्तुळ सिद्धांत
- घटक ६. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १
कालिक भेद

परीक्षापद्धत:

“ऐतिहासिक भाषाविज्ञान व मराठी भाषेचा भाषावैज्ञानिक अभ्यास” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी घटकांवर आधारलेले १५ -१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कालेलकर, ना. गो., ध्वनिविचार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९०
- २) ग्रामोपाध्ये, गं. ब., भाषाविचार आणि मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७९, (दु. आ.)
- ३) तुळपुळे, शं. गो., यादवकालीन मराठी भाषा, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७३
- ४) दाते, य. रा., महाराष्ट्र शब्दकोश – प्रस्तावना खंड, महाराष्ट्र कोश मंडळ लि. पुणे, १९३२
- ५) पुंडे, द. दि., सुलभ भाषाविज्ञान, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, २००५ (दु. आ.)
- ६) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञान-ऐतिहासिक व वर्णनात्मक, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५
- ७) मालशे, सं. गं. व इतर (संपा.), भाषाविज्ञानपरिचय, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००५
- ८) Keiler, Allan R- A Reader in Historical and Comparative Linguistics, (ed.) Halt Rinehart and Winston, New York, 1972
- ९) Lehman, W. P., Historical Linguistics – An Introduction, Halt Rinehart and Winston, New York, 1973

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – II, PAPER NO. 5 (PAMAR105)

साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०
साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार

- घटक १: साहित्याची भाषा; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २
- अ) साहित्यभाषेविषयीचे काही दृष्टिकोण: वक्रोक्ती, रूपवादी (रशियन व अँग्लोअमेरिकन), संरचनावादी विचार, रोमान याकुबसन, मानसशास्त्रीय समीक्षेचा भाषाविचार
- आ) साहित्यभाषेचे विशेष व शैली विचार:
रूपक, प्रतिमा, प्रतीक, मिथ, समांतरता
शैलीविचार- संकल्पना, शैली – पारंपरिक व आधुनिक, शैली – तीन अंगांनी – लेखक, वाचक व साहित्यकृती
- घटक २: साहित्यातील प्रवृत्ती- वाद व साहित्याचे वर्गीकरण; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २
- अ) साहित्यातील प्रवृत्ती, साहित्यातील वाद-प्रवृत्ती या संकल्पनेचे स्पष्टीकरण
रोमँटिसिझम, वास्तववाद
- आ) साहित्याचे वर्गीकरण –
- i) भारतीय परंपरा: श्रेणी व्यवस्था
- ii) पाश्चात्य विचार: १) प्राचीन कालखंड: आदेशात्मक पद्धती- सॉक्रेटिस, अँरिस्टॉटल, हेगेल
- २) क्रोचेची भूमिका
- ३) आधुनिक कालखंड: वर्णनात्मक पद्धती- इलियट, नॉर्थ्रोप फ्राय, सुसान लॅंगर
- ४) संरचनावादी पद्धती: रोलां बार्थर्स, रॉबर्ट स्कूल
- घटक ३: साहित्यातील मूल्यविचार; व्याख्याने २०, श्रेयांकने २
- अ) साहित्यमूल्यमापनाविषयीच्या दोन व्यापक भूमिका
लौकिकतावादी भूमिका व स्वायत्ततावादी भूमिका
- आ) साहित्याच्या मूल्यमापनासंबंधीचे काही प्रश्न

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

साहित्यकृती – चांगली की श्रेष्ठ, वस्तुनिष्ठ की ज्ञातृनिष्ठ

साहित्यकृती – सापेक्ष की शाश्वत, साहित्यमूल्ये व समीक्षादृष्टिकोण

परीक्षापद्धतः

“साहित्याची भाषा आणि मूल्यविचार” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरु झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले ३ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत, चौथा प्रश्न हा प्रत्येक घटकावर आधारित ३ टिपांचा असावा, व त्यांना अंतर्गत पर्याय असावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कुळकर्णी वा. ल.; साहित्य: स्वरूप आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७५
- २) गाडगीळ गंगाधर; खडक आणि पाणी, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६०
- ३) गाडगीळ स. रा.; काव्यशास्त्रप्रदीप, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९६२
- ४) जोग रा. श्री.; अभिनव काव्यप्रकाश, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९७
- ५) देशपांडे ग. त्र्यं.; भारतीय साहित्यशास्त्र, पॉप्युलर प्रकाशन, १९८०
- ६) धोंगडे रमेश; शैलीवैज्ञानिक समीक्षा, दिलीपराज प्रकाशन, पुणे १९९८
- ७) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- ८) नेमाडे भालचंद्र; साहित्याची भाषा, साकेत प्रकाशन, औरंगाबाद, १९८७
- ९) पाटणकर रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १०) पाटणकर वसंत; साहित्यशास्त्र: स्वरूप आणि समस्या, पद्मगंधा प्रकाशन, पुणे, २००६
- ११) पाटील गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक बुक स्टॉल, मुंबई, १९५५ (प्र. आ.) १९७५ (तृ. आ.)

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- १२) पाटील गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १३) पाध्ये प्रभाकर, सौंदर्यानुभव, इस्थेटिक्स सोसायटी आणि मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- १४) बेडेकर दि. के.; साहित्यविचार, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६४
- १५) मर्ढेकर बा. सी.; कला आणि मानव, (अनु. जोशी रा. भि.) मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८३
- १६) मर्ढेकर बा. सी.; साहित्य आणि सौंदर्य, मौज प्रकाशन, मुंबई, (प्र. आ. १९५५), तृ. आ. १९८३
- १७) मालशे मिलिंद; आधुनिक भाषाविज्ञान: सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मयगृह, मुंबई, १९९५
- १८) रसाळ सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- १९) रायकर सीताराम व इतर (संपा); वाङ्मयीन वाद: संप्लपना व स्वरूप, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९०
- २०) रेगे पु. शि.; छांदसी, मौज प्रकाशन, १९६८
- २१) वेलक रेने व ऑस्टीन वॉरन; साहित्यसिद्धांत, अनु. मालशे स. गं., महाराष्ट्र राज्य संस्कृती मंडळ, मुंबई. १९८२
- २२) वैद्य सरोजिनी व इतर (संपा) वाङ्मयीन महत्ता, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि लोकवाङ्मय गृहमुंबई, १९९१
- २३) Daiches, David: Critical Approaches to Literature, Longmans, London, 1963, (Indian Rept)
- २४) Lodge, David (ed): 20th Century Literary Criticism: A Reader, Longmans, London and New York, 1972
- २५) Lodge, David (ed): Modern Criticism and Theory: A Reader, Longmans, America, 1991 (5th Edition)
- २६) Wellek, Rene and Warren, Austin: Theory of Literature, Jonathan Cape, London, 1961
- २७) नियतकालिकांतील संदर्भ: पाटील गंगाधर; चिह्नमीमांसा, अनुष्टुभ, जाने-फेब्रु. १९९२, लेख ४

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – II, PAPER NO. 6 (PAMAR106)

उपयोजित समीक्षा - भाग -२

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र पहिले, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

- घटक १: आदिबंधात्मल समीक्षापद्धती; व्याख्याने २०, श्रेयांकन २
- घटक २: समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धती; व्याख्याने १०, श्रेयांकन १
- घटक ३: मार्क्सवादी समीक्षापद्धती; व्याख्याने १०, श्रेयांकन १
- घटक ४: उपयोजित साहित्यकृती – समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धतीनुसार; व्याख्याने २०, श्रेयांकन २
१. कथा
- अ) सदानंद देशमुख- लचांड (कथासंग्रह-लचांड)
- आ) जयंत पवार- फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर (कथासंग्रह- फिनिक्सच्या राखेतून उठला मोर)
२. नाटक: चौक, लेखक मकरंद साठे

परीक्षापद्धत:

“उपयोजित समीक्षा - भाग -२” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा: एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न, पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

- १) कुलकर्णी, गो. म.; मराठी साहित्यातील स्पंदने, सुपर्ण प्रकाशन, पुणे, १९८५
- २) कुलकर्णी, वा. ल.; साहित्य आणि समीक्षा, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९६३

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- ३) कुलकर्णी, गो. म.; नवसमीक्षा : काही प्रवाह, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९८२
- ४) कोत्तापल्ले, नागनाथ; साहित्य आणि समाज, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००७
- ५) गाडगीळ, गंगाधर; साहित्याचे मानदंड, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ६) जाधव, मनोहर (संपा); समीक्षेच्या नव्या संकल्पना, गोमंतक मराठी अकादमी, पणजी, १९९६
- ७) जाधव, रा. ग.; वाङ्मयीन आकलन, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९७७
- ८) जाधव, रा. ग.; सांस्कृतिक मूल्यवेध, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९२
- ९) जोशी, अशोक: मराठीतील साहित्यविचार, आलोचना, जून १९९१
- १०) धोंगडे, अश्विनी; स्त्रीवादी समीक्षा: स्वरूप आणि उपयोजन
- ११) नाईक, राजीव आणि इतर; सौंदर्यविचार, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९८३
- १२) निरगुडकर भारती; समीक्षासंहिता, शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर २०१२
- १३) पाटणकर, रा. भा.; सौंदर्यमीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९७४
- १४) पाटणकर, वसंत; कविता: संकल्पना, निर्मिती आणि समीक्षा, अनुभव प्रकाशन, मुंबई १९९५
- १५) पाटील, गंगाधर; समीक्षेची नवी रूपे, मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई, १९८१
- १६) पाटील, गंगाधर; समीक्षामीमांसा, मौज प्रकाशन, मुंबई, २०११
- १७) पाटील, म. सु.; आदिबंधात्मक समीक्षा, नीहारा प्रकाशन, पुणे, १९८९
- १८) भागवत, विद्युत; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- १९) भागवत, श्री. पु. व इतर; साहित्य: अध्यापन आणि प्रकार, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८७
- २०) मालशे, मिलिंद, जोशी अशोक, आधुनिक समीक्षा सिद्धांत, मौज प्रकाशन, मुंबई, २००७
- २१) मेश्राम, केशव व इतर; वाङ्मयीन प्रवृत्ती तत्त्वशोध, प्रतिमा प्रकाशन, २००७
- २२) रसाळ, सुधीर; कविता आणि प्रतिमा, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९८२
- २३) वरखेडे, मंगला; स्त्रियांचे कथालेखन – नवी दृष्टी, नवी शैली
- २४) वरखेडे, मंगला; स्त्रीप्रश्नाची वाटचाल
- २५) शहा, मृणालिनी; टिळक विद्यागौरी (संपा.) आधुनिक मराठी साहित्य आणि सामाजिकता, पद्मगंधा, २००७
- २६) शिरवाडकर, के. रं.; साहित्यवेध, मेहता प्रकाशन, पुणे, १९९६

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- २७) साठे, मकरंद; मराठी रंगभूमीच्या तीस रात्री
- २८) साठे, शारदा; क्षितिजावरील शलाका
- २९) Bodkin, Maud, Archetypal Patterns in Poetry, Oxford, London, 1951
- ३०) Brooks, Cleanth; The Well Wrought Urn, Methuen, London, 1968
- ३१) Brooks, Cleanth, Warren Robert Penn; Understanding Drama, Holt, Rinehart & Winston, New York, 1961
- ३२) Daiches, David; Approaches to Literature, Prentice Hall, 1965
- ३३) Ellis, John M.; The Theory of Literary Criticism, University of California, 1974
- ३४) Frye, Northrop; Fables of Identity, Harecourt, Brace and World, 1963
- ३५) Gliksberg, Charles; American Literary Criticism, Hendricks House, New York, 1951
- ३६) May, Westbrook; Twentieth Century Criticism, The Free Press, 1974
- ३७) Jacoby Jolan; The Psychology of C. G. Jung, Kegan Paul Trench, Trubner, London, 1942
- ३८) Philip, Rice and Patricia Waugh, Modern Literary Criticism
- ३९) Pam, Morris; Literature and Feminism
- ४०) Lodge, David; 20th Century Literary Criticism, Longman, London, 1990
- ४१) Robey, David; Modern Literary Theory, Batsford, 1986
- ४२) Wilfred Guerin and Others; A Handbook of critical approaches to Literature, Oxford University Press, 1992

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – II; PAPER NO. VII (PAMAR107)

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास - भाग -२

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र दुसरे, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

मराठी वाङ्मयाचा इतिहास

घटक १: साहित्यसमीक्षाविचार (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

घटक २: कथा (१८७४-१९२०); कथा (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ३: नाटक (१८७४-१९२०); नाटक (१९२०-१९६०) श्रेयांकन २, व्याख्याने २०

घटक ४: ललितलेखन, प्रवासवर्णन (१८७४-१९६०); श्रेयांकन १, व्याख्याने १०

परीक्षापद्धत:

“मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग - २” या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरीलपैकी प्रत्येक घटकावर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची:

- १) काळे के. ना. व इतर (संपा.), मराठी रंगभूमी – मराठी नाटक-घटना आणि परंपरा, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७१
- २) कुरुंदकर नरहर, धार आणि काठ, देशमुख आणि कंपनी पब्लिशर्स, पुणे, १९९० (दु. आ.)
- ३) कुलकर्णी अनिरुद्ध (संपा.) – प्रदक्षिणा खंड २, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००४ (पुनर्मुद्रण)

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

- ४) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड १, मराठी विभाग, मुंबई विद्यापीठ आणि श्रीविद्या प्रकाशन, पुणे, १९८७
- ५) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.)- मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग १, म. सा. प., पुणे, १९८८
- ६) कुलकर्णी व. दि. व इतर (संपा.) - मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ६, भाग २, म. सा. प., पुणे, १९९१
- ७) कुलकर्णी गो. म. व इतर (संपा.) – वाङ्मयेतिहास – सद्यस्थिती आणि अपेक्षा, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे १९९५
- ८) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -१, म. सा. प., व, १९७३
- ९) जोग, रा. श्री. (संपा.) – मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ५, भाग -२, म. सा. प., पुणे, १९७३
- १०) जोशी, प्र. न. – मराठी वाङ्मयाचा विवेचक इतिहास (प्राचीन व अर्वाचीन काल), प्रसाद प्रकाशन, पुणे, १९७८
- ११) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग १, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १२) देशपांडे, आ. ना., आधुनिक मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, भाग २, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९९२, (दु. आ.)
- १३) देशपांडे, कुसुमावती, मराठी कादंबरी, मुंबई मराठी साहित्य संघ, मुंबई, १९७५
- १४) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड २, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १५) देशमुख, उषा मा. (संपा.) मराठी नियतकालिकांचा वाङ्मयीन अभ्यास, खंड ३, मराठी विभाग, स्नेहवर्धन प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १६) पवार, गो. मा. व इतर (संपा.) मराठी साहित्य – प्रेरणा व स्वरूप, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८६
- १७) पवार, दया आणि इतर (संपा.) डॉ. आंबेडकर गौरव ग्रंथ, महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई, १९९३
- १८) पुंडे, द. दि. (संपा.), वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, १९९४
- १९) पोतदार, द. वा., मराठी गद्याचा इंग्रजी अवतार, ए. पी. बापट बुक सेलर्स, १९२२
- २०) बनहट्टी, श्री. ना., मराठी नाट्यकला- उद्गम आणि विकास, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९५९
- २१) बांदिवडेकर, चंद्रकांत, मराठी कादंबरीचा इतिहास, मेहता पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९८९
- २२) सरदार, गं. बा., अर्वाचीन मराठी गद्याची पूर्वपीठिका, मॉडर्न बुक डेपो, पुणे, १९३७
- २३) शेवडे, इंदुमती, मराठी कथा: उद्गम आणि विकास, सोमैया पब्लि. मुंबई, १९७३

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

२४) प्रदक्षिणा, खंड १, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, २००२ (पुनर्मुद्रण)

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

SEMESTER – II; PAPER NO. VIII (PAMAR108)

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली

एम्. ए. भाग १, मराठी, सत्र दुसरे, श्रेयांकने ६, व्याख्याने- ६०

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली

घटक १. व्याख्याने १०, श्रेयांकन १

वर्णनात्मक भाषाविज्ञानाची मूलतत्त्वे, सोस्यूर, ब्लूमफिल्ड व चॉम्स्की यांचे भाषास्वरूपविषयक सिद्धांत

घटक २. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

ध्वनिविचार: स्थान व प्रयत्नावर आधारित स्वनांचे वर्गीकरण, मानस्वर, उच्चार व लेखन यांतील अंतर, स्वनिक प्रतिलेखन

घटक ३. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

स्वन-स्वनिम-स्वनांतर, खंडात्मक व खंडाधिष्ठित स्वनिम, मराठीचे स्वनिम

घटक ४. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

पदविकार: रूपिका, रूपिम, रूपिकांतर, रूपस्वनिका या संकल्पनांचे प्रकारभेद, प्रक्रियांसह स्पष्टीकरण

घटक ५. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

वाक्यविचार: प्रथमोपस्थित संघटक, विश्लेषणपद्धतीचे स्वरूप, रचनांचे प्रकार, स्तर, वाक्यांचे पृथक्करण

घटक ६. व्याख्याने १०. श्रेयांकन १

प्रमाणभाषा व बोली: बोलींच्या अभ्यासाचे महत्त्व, मराठीच्या बोली – वर्हाडी, अहिराणी व कोकणी या बोलींचा प्रमाणबोलीच्या तुलनेने अभ्यास

परीक्षापद्धत:

वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, प्रमाणभाषा व बोली या अभ्यासपत्रिकेसाठी दोन पद्धतींनी परीक्षा घेतली जाईल:

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा – ४० गुण

आ) सत्रांत परीक्षा – ६० गुण

अ) अंतर्गत चाचणी परीक्षा : एकूण ४० गुण.

M. A. Part I - Marathi
Syllabus based on Choice Based Credit System
(To be implemented from Academic Year 2016-17)

४० गुणांसाठी, विषय अध्यापक, संबंधित सत्रात २०-२० गुणांच्या दोन अंतर्गत परीक्षा आयोजित करतील. या अंतर्गत परीक्षांच्या निश्चित केलेल्या तारखांची घोषणा, सत्राचे अध्यापन सुरू झाल्यानंतरच्या पहिल्या दोन आठवड्यांत केली जाईल. संबंधित अंतर्गत परीक्षांच्या निकालाची तारीख आधी घोषित करून, त्या दिवशी तपासलेल्या उत्तरपत्रिका परिक्षार्थींना दाखविण्यात येतील.

आ) सत्रांत परीक्षा : एकूण ६० गुण

वरील घटकांवर आधारलेले १५-१५ गुणांचे ४ प्रश्न अंतर्गत पर्यायांसह विचारले जावेत.

संदर्भ ग्रंथसूची

- १) कानडे, मु. श्री., मराठीचा भाषिक अभ्यास, स्नेहवर्धक पब्लिशिंग हाऊस, पुणे, १९९४
- २) कालेलकर, ना. गो., भाषा-इतिहास आणि भूगोल, मौज प्रकाशन, मुंबई, १९९५
- ३) काळे, कल्याण व इतर (संपा.), आधुनिक भाषाविज्ञान (संरचनावादी, सामान्य आणि सामाजिक), प्रतिमा प्रकाशन, पुणे, २००३ (दु. आ.)
- ४) काळे, कल्याण व इतर (संपा.). वर्णनात्मक भाषाविज्ञान – स्वरूप आणि पद्धती, गोखले एज्युकेशन सोसायटी, नाशिक, १९८२
- ५) गजेंद्रगडकर, श्री. न., भाषा आणि भाषाशास्त्र, व्हीनस प्रकाशन, पुणे, १९७९ (दु. आ.)
- ६) गोविलकर लीला, वर्णनात्मक भाषाविज्ञान, आरती प्रकाशन, डोंबिवली, १९९२
- ७) धोंगडे रमेश, अर्वाचीन मराठी, काँटिनेंटल प्रकाशन, पुणे, १९८३
- ८) प्रियोळकर, अ. का., ग्रांथिक मराठी भाषा – कोकणी बोली, पुणे विद्यापीठ, पुणे, १९६६
- ९) मालशे, मिलिंद, आधुनिक भाषाविज्ञान – सिद्धांत आणि उपयोजन, लोकवाङ्मय गृह, मुंबई, १९९५
- १०) Bloomfield, Leonard, Language, G. Allen and Unwin, London, 1967
- ११) Grierson, G. A., Linguistic Survey of India, Vol. VIII, Vishessvarasanand Institute, Hoshiyarpur, 1976
- १२) Hockett, Charles F. – A Course in Modern Linguistics, Macmillan, New York, 1958

सत्र : ३

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १० : १ – साहित्यप्रकाराचा अभ्यास

(Study of Form of Literature : Novel)

विशिष्ट साहित्यप्रकार : कादंबरी

उद्दिष्ट : कोणत्याही साहित्यप्रकाराला एक तात्त्विक अंग असते, तसेच त्याला एक ऐतिहासिक अंग असते. या दोन अंगांच्या देवघेवीमधून प्रत्येक साहित्यप्रकाराची जडणघडण होत असते. या दृष्टीने साहित्यप्रकाराच्या अभ्यासासाठी काही मार्गदर्शक तत्त्वे सांगता येतील.

(क) साहित्यप्रकाराची संकल्पना : सैद्धान्तिक विचार, संकेतव्यूह.

(ख) या सैद्धान्तिक विचाराच्या प्रकाशात नेमलेल्या साहित्यकृतींचा अभ्यास करणे.

घटक १ :

अ) 'कादंबरी' या साहित्यप्रकाराची संकल्पना : सैद्धान्तिक विचार

साहित्य आणि साहित्यप्रकार.

साहित्यप्रकाराची संकल्पना, साहित्यकृतींची वर्गवारी करणारी वर्गीकरण-तत्त्वे, काव्य, कथात्म साहित्य व नाटक आदी प्रमुख साहित्यप्रकार इत्यादी गोष्टींचा परिचय करून देणे.

ब) कादंबरी आणि संबंधित इतर साहित्यप्रकार यांच्यामधील साम्यभेदाचे नाते. कथा-कादंबरी या साहित्यप्रकारांतील घटकांपेक्षा चरित्र-आत्मचरित्र, प्रवासवर्णन, व्यक्तिचित्रे, ललितनिबंध, रिपोर्टाज् इत्यादी साहित्यप्रकारांतील घटकांच्या साम्यभेदांची चर्चा.

घटक २ :

अ) कथनपर साहित्याचे घटक – आशयसूत्र, निवेदक-पात्र, अनुभवविश्व, निवेदन, निवेदनाचे ४ प्रकार (कथन, वर्णन, संवाद, भाष्य) वातावरण, भाषा इत्यादी.

ब) कादंबरीचे प्रकार-उपप्रकार

ऐतिहासिक, पौराणिक, राजकीय, सामाजिक, पत्रात्मक, चरित्रात्मक, आत्मचरित्रपर, काव्यात्म इत्यादी.

घटक ३ :

नेमलेल्या कादंबरीचा अभ्यास

१) 'वज्राघात', ह० ना० आपटे,

२) 'रीटा वेलिणकर', शांता गोखले.

अंतर्गत परीक्षा-एकूण गुण ४०

१. लेखी परीक्षा २० गुण

२. प्रकल्प लेखन २० गुण (पैकी – प्रकल्प लेखन : १० गुण व प्रकल्पावर आधारित तोंडी परीक्षा : १० गुण)

सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर १५-१५ गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भग्रंथ :

१. 'मराठी कादंबरी', कुसुमावती देशपांडे.

२. 'मराठी कादंबरी तंत्र आणि विकास', बापट, गोडबोले.

३. 'धार आणि काठ', नरहर कुरुंदकर.

४. 'कादंबरी', ल० ग० जोग.

- ॡ. 'सलहलतुतु : अडुधुतलतुन आणल तुरकलर', संतलतु शुरीतु तुरुतु तुरुतु तुरुतुतु.
- ॢ. *The Rhetoric of Fiction*, Booth, W. C.
- ॣ. *Aspects of the Novel*, Forster, E. M.
- ।. *The Theory of the Novel*, ed. Halparin John.
- ॥. *The Craft of Fiction*, Lubbock Percy.
०. *The Novel and the Reader*, Katherine Lerer.

सत्र : ३

अभ्यासपत्रिका क्रमांक ११ : २ – लोकसाहित्य (Folk Literature)

उद्दिष्ट : भाषा, साहित्य आणि संस्कृती यांच्या घडणीत लोकसाहित्याचा फार मोठा सहभाग असतो. ललित साहित्य आणि लोकसाहित्य यांच्या निर्मितप्रेरणा, संकल्पना, संकेतव्यवस्था आणि आविष्काररूप यांमध्ये अर्थातच भेद आहेत. असे असले तरी ललित साहित्यात लोकसाहित्याचे काही गुणविशेष, संकेत आढळून येतात, तसेच लोकसाहित्यातही ललित साहित्याचे काही गुणविशेष, लक्षणे व संकेत दिसून येतात. या दोहोंचे घनिष्ट संबंध असून त्यांच्यामध्ये सतत देवघेव होत असते.

या पार्श्वभूमीवर भाषा-साहित्याच्या विद्यार्थ्यांनी विद्यापीठीय स्तरावर लोकसाहित्याचा अभ्यास करणे प्रस्तुत ठरते. या दृष्टीने (१) लोकसाहित्याची संकल्पना, स्वरूप व निर्मितप्रेरणा, (२) लोकसाहित्याची संकेतव्यवस्था, (३) लोकसाहित्याची व्याप्ती व विविध प्रकार, (४) लोकसाहित्य आणि ललित साहित्य यांचे परस्परसंबंध आदी गोष्टींचे परिचयपर ज्ञान विद्यार्थ्यांना करून देणे, तसेच लोकसाहित्याचे वाचन / आस्वाद व अभ्यास करण्याची त्यांना यथोचित साहित्यदृष्टी देणे हे प्रस्तुत अभ्यासविषयपत्रिकेचे उद्दिष्ट आहे.

घटक १) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

लोकसाहित्य : स्वरूपविचार

- १) 'लोक' आणि 'लोकमानस'
- २) 'लोकधर्म' आणि 'लोकदैवत'
- ३) 'लोकतत्त्व' आणि 'लोकसंस्कृती'
- ४) 'लोकवाङ्मय' आणि 'लोकसंस्कृती'

या संकल्पनांचे स्पष्टीकरण आणि स्वरूपदिग्दर्शन, लोकसाहित्याच्या विविध व्याख्या व लक्षणे, लोकसाहित्याची संकेतव्यवस्था, लोकसाहित्यामागील निर्मितप्रेरणा.

घटक २) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

लोकसाहित्याच्या अभ्यासपद्धती

- १) समाजजीवनाच्या संदर्भात लोकसाहित्य कोणते कार्य करते हे पाहण्याच्या उद्देशातून कार्यान्वयी पद्धती (functional method)
- २) लोकसाहित्यातील विचारप्रणाली व लोकसाहित्याचे कार्य तपासण्याच्या उद्देशातून विचारप्रणालीपर पद्धती (ideological method)
- ३) क्षेत्रीय अभ्यास करून लोकसाहित्याचा विशिष्ट समाजाशी, संस्कृतीशी असलेला संबंध तपासणे, विधी-प्रयोग-संहिता यांचा अभ्यास करणे या उद्देशातून 'संदर्भान्वयापद्धती' (contextual method)
- ४) शब्द (verbal) लोकसाहित्याच्या संरचनेचे विश्लेषण करणे या उद्देशातून संरचनापद्धती (structural method)
- ५) मौखिक आविष्काराच्या स्वरूपविशेषाचे विश्लेषण करण्याच्या दृष्टीतून मौखिक आविष्कारसूत्रपद्धती (oral formatic method)

घटक ३) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

लोककथा

- १) लोककथा : परंपरा व स्वरूपविचार
- २) लोककथांतील आशयसूत्रे व अनुभवविश्व
- ३) लोककथांतील कल्पनाबंध
- ४) लोककथा : संरचना कथाबीज – कथानक – पात्र – वातावरण – निवेदक – निवेदनपद्धती –

भाषा इत्यादी.

५) लोककथेचे कथात्म ललित साहित्याला योगदान

६) लोककथाकथन-सादरीकरणाच्या अंगाने विचार

७) समाजाशी अंतर्लक्ष्यी व बहिर्लक्ष्यी संबंध.

८) लोकशैलीतील एका साहित्यकृतीचा प्रकारलक्ष्यी अभ्यास (लोककथा, 'मराठवाड्यातील लोककथा',

यु० म० पठाण)

अंतर्गत परीक्षा-एकूण गुण ४०

१. लेखी परीक्षा २० गुण

२. प्रकल्प लेखन २० गुण (पैकी - प्रकल्प लेखन : १० गुण व प्रकल्पावर आधारित तोंडी परीक्षा : १० गुण)

सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर १५-१५ गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भग्रंथ :

१. फडके, य० दि०; विसाव्या शतकातील महाराष्ट्र.

२. मालशे, स० गं०; गतशतक शोधताना.

३. वाळिंबे, श० रा०; महाराष्ट्रातील सामाजिक पुनर्घटना.

४. जोग, रा० श्री०, मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ४.

५. वैद्य, सरोजिनी; संक्रमण.

६. क्षीरसागर, श्री० के०; समाजविकास.

७. भोळे, भा० ल०; साहित्यप्रत्येय.

८. बेडकिहाळ, किशोर व भोळे, भा० ल० (संपा०); बदलता महाराष्ट्र.

९. कोतापल्ले, नागनाथ; ज्योतीपर्व.

१०. कुलकर्णी, गो० म०; आधुनिक मराठी साहित्याची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी.

११. दि० य० देशपांडे, युक्तिवादाची उपकरणे.

१२. सदानंद मोरे,

सत्र : ३

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १२ : २ – प्राचीन कालखंडाचा अभ्यास : शिवकाल
(Study of Specific Period : Shivkal)

उद्दिष्ट : या अभ्यासपत्रिकेमध्ये शिवकाळातील वाङ्मयाचा अभ्यास करावयाचा आहे. हा अभ्यास समकालीन सामाजिक, राजकीय, धार्मिक, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी व वाङ्मयीन प्रेरणा यांच्या संदर्भात करणे अपेक्षित आहे. या कालखंडातील वारकरी, समर्थ संप्रदायांतर्गत लेखन करणाऱ्या कवींच्या काव्याचा स्थूल स्वरूपात परिचय करून घेणे अपेक्षित आहे.

घटक १) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

सामाजिक, राजकीय, धार्मिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी.

घटक २) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

वाङ्मयीन प्रेरणा.

घटक ३) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

संत तुकाराम – निवडक १० अभाग.

- १) _____
- २) _____
- ३) _____
- ४) _____
- ५) _____
- ६) _____
- ७) _____
- ८) _____
- ९) _____
- १०) _____

बहिणाबाई – निवडक ५

- १) _____
- २) _____
- ३) _____
- ४) _____
- ५) _____

संत रामदास – स्फुट रचना 'मनाचे श्लोक', 'आनंदवनभुवनी'.

वेणाबाई – निवडक ५

- १) _____
- २) _____
- ३) _____
- ४) _____
- ५) _____

अंतर्गत परीक्षा—एकूण गुण ४०

१. लेखी परीक्षा २० गुण

२. प्रकल्प लेखन २० गुण (पैकी – प्रकल्प लेखन : १० गुण व प्रकल्पावर आधारित तोंडी परीक्षा : १० गुण)

सत्रान्त परीक्षा—एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर १५-१५ गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भ :

१. जोग, रा० श्री० व इतर; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड ३, (१६८१ ते १८००) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७३.
२. तुळपुळे, शं० गो०; पाच संतकवी, सुविचार प्रकाशन मंडळ, पुणे, १९८४.
३. तुळपुळे, शं० गो० व इतर; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड १, (आरंभ ते १३५०) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८४.
४. पाटील, म० सु०; तुकाराम—अंतर्बाह्य संघर्षाची अनुभवरूपे, शाद्वल प्रकाशन, मुंबई, २००४.
५. मालशे, स० गं०; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग १, (१३५० ते १६८०) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८२.
६. मालशे, स० गं०; मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, खंड २, भाग २, (१३५० ते १६८०) महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९८२.
७. भावे, वि० ल०; महाराष्ट्र सारस्वत, खंड १, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ (स०आ०).
८. भावे, वि० ल०; महाराष्ट्र सारस्वत, खंड २, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई, १९८३ (स०आ०).
९. शेणोलीकर, ह० श्री०; प्राचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास, मोघे प्रकाशन, कोल्हापूर, १९७१.
१०. सहस्रबुद्धे, म० ना०; मराठी शाहिरी वाङ्मय, ठोकळ, पुणे, १९६१.
११. सरदार, गं० बा०; संत साहित्याची सामाजिक फलश्रुती, महाराष्ट्र साहित्य परिषद, पुणे, १९७० (ति० आ०).
१२. सरदार, गं० बा०; तुकारामदर्शन, अर्थात् अभंगवाणी प्रसिद्ध तुक्याची (संपा०), मॉडर्न बुक डेपो प्रकाशन, प०आ०, १९६८.
- १३) वाटवे, के० ना० व कुलकर्णी, कुसुम; (संपा०) पंडिती काव्य, कॉन्टिनेन्टल प्रकाशन, पुणे, प०आ०, १९६८.

सत्र : ३

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १३ : १ – महानगरीय साहित्य (Mahanagariya Sahitya)

उद्दिष्ट : दोन महायुद्धांच्या दरम्यानच्या काळात भारतीय समाजजीवनात आमूलाग्र परिवर्तन होत गेले व खेड्यापाड्यांतील समाज शहराकडे औद्योगिकीकरणामुळे स्थलांतरित होत गेला. त्यातून शहरीकरणाची प्रक्रिया सुरू झाली. विविध कारणांमुळे शहरांची महानगरी होत गेली. या शहरीकरणाच्या व महानगरीकरणाच्या प्रक्रियेमुळे मानवी जीवनातील गुंतागुंत अधिकच वाढत गेली. यातून महानगरावर आधारित वैशिष्ट्यपूर्ण साहित्य निर्माण होत गेले. त्याचा अभ्यास या अभ्यासपत्रिकेत करावयाचा आहे.

घटक १) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

अ) शहरीकरण, महानगरीकरण प्रक्रिया (समाजशास्त्रीय परिप्रेक्ष्यातून) महानगरी संस्कृती.

ब) महानगरी जीवन, त्यात कालपरत्वे घडत गेलेले बदल, व्यामिश्रता, महानगरी जाणिवा, संवेदना, परात्मता, भयग्रस्तता, मूल्यभ्रष्टता, व्यक्तिकेंद्रितता इत्यादी.

घटक २) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

महानगरी साहित्यातील विषय. अनुभवविश्व, घटना, पात्र, वातावरण, प्रतिमासृष्टी, भाषा इत्यादी घटकांतील वेगळेपणा (दलित व ग्रामीण साहित्याच्या तुलनेत).

घटक ३) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

१) भाऊ पाध्ये यांच्या श्रेष्ठ कथा – दिलीप पु० चित्रे.

२) काय डेंजर वारा सुटलाय – जयंत पवार.

अंतर्गत परीक्षा-एकूण गुण ४०

१. लेखी परीक्षा २० गुण

२. प्रकल्प लेखन २० गुण (पैकी – प्रकल्प लेखन : १० गुण व प्रकल्पावर आधारित तोंडी परीक्षा : १० गुण)

सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर १५-१५ गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भग्रंथ :

१. पोवार, छाया; मराठी नागर कथा.

२. खोले, विलास (संपा०); गेल्या अर्धशतकातील मराठी कादंबरी.

३. आडारकर, नीरा व मेनन, मीना; कथा मुंबईच्या गिरणगावाची.

४. अन्सल, कुसुम; आधुनिक हिंदी उपन्यासोमें महानगर.

५. नारंग, सुदर्शन (संपा०); महानगरकी कहानियाँ.

सत्र : ४

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १४ : ३ – फुले-आंबेडकरवादी साहित्य

उद्दिष्ट : १९९० नंतर वर्ण, जात, वर्ग, लिंगभाव अधिष्ठित शोषकव्यवस्थेच्या अंतासाठीचे तत्त्वज्ञान म्हणून फुले-आंबेडकरांच्या विचारप्रवाहाचा उदय झालेला दिसतो. जागतिकीकरणाच्या गुंतागुंतीपूर्ण वास्तवात विशेषतः भारतीय समाज, साहित्य आणि संस्कृती संदर्भात सदर विचारप्रणालीचे महत्त्व अनन्य आहे. त्याचा परिचय व्हावा आणि योगदान स्पष्ट व्हावे हा सदर अभ्यासपत्रिका सुरू करण्यामागील प्रमुख उद्देश आहे.

घटक १) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

अ) फुलेवाद तत्त्व आणि विचारप्रणाली.

आ) आंबेडकरवाद तत्त्व आणि विचारप्रणाली.

घटक २) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

फुले-आंबेडकरवादी साहित्यप्रेरणा आणि स्वरूप.

घटक ३) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

कादंबरी- 'विषवृक्षाच्या मुळ्या', वासुदेव मुलाटे.

दीर्घकविता- 'आरपार लयीत प्राणांतिक', प्रज्ञा दया पवार.

अंतर्गत परीक्षा-एकूण गुण ४०

१. लेखी परीक्षा २० गुण

२. प्रकल्प लेखन २० गुण (पैकी - प्रकल्प लेखन : १० गुण व प्रकल्पावर आधारित तोंडी परीक्षा : १० गुण)

सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर १५-१५ गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भ :

कसबे, रावसाहेब; आंबेडकरवाद : तत्त्व आणि व्यवहार, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

पाटील, शरद; मार्क्स-फुले-आंबेडकरवाद, सुगावा प्रकाशन, पुणे.

गायकवाड, सुधाकर; माणूस त्याचा समाज आणि बदल : डॉ० आंबेडकरांचे सिद्धान्त, सृजन प्रकाशन, मुंबई.

शेरे, नीळकंठ; आंबेडकरवाद, सुविद्या प्रकाशन, पुणे.

पानतावणे, गंगाधर; पत्रकार डॉ० बाबासाहेब आंबेडकर, प्रतिमा प्रकाशन, पुणे.

सत्र : ४

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १५ : १ – प्रसारमाध्यमे आणि भाषाव्यवहार

(Mass media and Usage of Marathi Language)

उद्दिष्ट : भाषाव्यवहार हा साहित्याव्यतिरिक्त अन्य क्षेत्रांमध्येही महत्त्वाचा असतो. आधुनिक युगात प्रसारमाध्यमांचे स्वरूप व प्रकार बदलले आहेत. प्रसारमाध्यमांनुसार भाषेच्या उपयोजनाची विविध कौशल्ये विद्यार्थ्यांना ज्ञात व्हावी तसेच ती त्यांनी आत्मसात करून त्याआधारे प्रत्यक्ष उपयोजन करावे हा या अभ्यासपत्रिकेचा हेतू आहे.

घटक १) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

अ) प्रसारमाध्यमे म्हणजे काय – पारंपरिक प्रसारमाध्यमे आणि आधुनिक प्रसारमाध्यमे.

ब) प्रसारमाध्यमांचा समाजावर होणारा परिणाम, प्रसारमाध्यमांचा विकास.

घटक २) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

अ) प्रसारमाध्यमांचे प्रकार – मुद्रितप्रसारमाध्यमे (वृत्तपत्रे आणि नियतकालिके).

ब) दृक् आणि श्राव्य प्रसारमाध्यमे – नभोवाणी, दूरचित्रवाणी, इंटरनेट.

घटक ३) व्याख्याने-२०, श्रेयांकन-०२

अ) श्राव्य माध्यमाचे स्वरूप व महत्त्व, कार्यक्रमांचे विविध प्रकार, उद्दिष्टे, कार्यक्रमाची पूर्वतयारी आणि सादरीकरण.

ब) दूरचित्रवाणी माध्यमाचे स्वरूप – विस्तार, कार्यक्रमांचे प्रकार. लेखन, संशोधन आणि प्रसारण इत्यादी.

अंतर्गत परीक्षा : एकूण ४० गुण.

विद्यार्थ्यांनी पुढीलपैकी कोणतेही दोन घटक निवडून त्यावर दोन प्रकल्प सादर करावेत.

१) मुलाखत, २) ग्रंथपरीक्षण, ३) चित्रपटपरीक्षण, ४) नाट्यपरीक्षण, ५) विकिपीडियावर एखाद्या विषयाची निवड करून लेख लिहिणे व त्यावर तो नोंदविणे, ६) दूरचित्रवाणीसाठी बातमीलेखन, ७) आकाशवाणीसाठी बातमीलेखन, ८) एखाद्या विशिष्ट विषयावरील ज्ञानकोश, विश्वकोश, एन्साक्लोपीडिया ब्रिटानिका व तत्सम कोशांमधील नोंदींचा अभ्यास करून त्याआधारे स्वतंत्र संशोधन करून नवीन नोंद तयार करणे, ९) वरील विषयांव्यतिरिक्त अभ्यासक्रमातील घटक न निवडता विषयशिक्षकाने विद्यार्थ्यांकडून दोन प्रकल्प तयार करून घेणे.

सत्रान्त परीक्षा-एकूण गुण ६०

वरील अभ्यासक्रमावर २०-२० गुणांचे चार प्रश्न पर्यायांसह विचारण्यात येतील.

संदर्भग्रंथ :

१. देव, सदाशिव; कोशवाङ्मय विचार आणि व्यवहार, सुवर्ण प्रकाशन, २००२.

२. मराठी अभ्यास परिषद पत्रिका, 'भाषा आणि जीवन', त्रैमासिक.

३. नसिराबादकर, ल० रा०, व्यावहारिक मराठी.

४. गर्गे, स० मा०, पत्र आणि पत्रकारिता, मानसन्मान प्रकाशन, १९९९.

सत्र : ४

अभ्यासपत्रिका क्रमांक १६ – प्रकल्प लेखन

प्रकल्प लेखनासाठी विषय :

- १) भाषावैज्ञानिक अभ्यास.
- २) समीक्षेचे उपयोजन.
- ३) संशोधन.
- ४) विशिष्ट प्रदेशाचे साहित्य.
- ५) प्रशासनिक मराठी.
- ६) मराठीच्या बोली.